Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 54, Ekim 2021, s. 77-94

ISSN: 2149-0821 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.52692>

Doç. Dr. Ahmet Burak KAHRAMAN

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, burakkahraman@erciyes.edu.tr

Arş. Gör. Afife Büşra KENAR

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi,

afifeisildak@ikc.edu.tr

ÜNİVERSİTE OKUYAN ERKEK ÖĞRENCİLERİN KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ

Özet

İnsanlığın bireysel ve toplumsal boyutta karşı karşıya kaldığı bir sorun olarak şiddet, kişinin bedensel ve ruhsal bütünlüğünü olumsuz şekilde etkileyen eylemlerin bütünüdür. Şiddet, zamana, toplumsal yapıya göre değişen bir olgu olmasına rağmen her toplumda farklı kesimler bir şekilde şiddete maruz kalmaktadır. Tüm toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de şiddete maruz kalan kesimlerden biri de kadınlardır. Kadına yönelik şiddet, kadınların fiziksel, psikolojik ve cinsel zarar görmesine yol açan ve kadının ve çevresindekilerin yaşamını tehdit eden ve toplumsal hayat üzerinde yıkıcı etkileri olan toplumsal bir problemdir. Kadına şiddetin sebepleri; ataerkil düzen, geleneksel kalıplar, bireysel ve toplumsal faktörlerdir. Bu çalışmada üniversitede okuyan erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve düşünceleri belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddetle ilgili algılarını incelemek amacıyla 2016 yılında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde okuyan 200 erkek öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır ve öğrencilerin yaş, aylık gelir, anne-baba mesleği vb. demografik nitelikleri ile kadına yönelik şiddet tutumları ilişkisi araştırılmıştır.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet Türleri, Üniversite Okuyan Erkek Öğrenciler.

DETERMINING THE ATTITUDES AND THOUGHTS OF MALE UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS VIOLENCE AGAINST WOMEN

Abstract

Violence, as a problem that humanity faces in the individual and social dimensions, is the whole of the actions that negatively affect the physical and mental integrity of the person. Although violence is a phenomenon that changes according to time and social structure, different segments of society are exposed to violence in some way. As in all societies, one of the groups exposed to violence in our country is women. Violence against women is a social problem that causes physical, psychological and sexual harm to women, threatens the life of women and those around them, and has devastating effects on social life. Causes of violence against women; patriarchy, traditional patterns, individual and social factors. In this study, the attitudes and thoughts of male university students about violence against women were determined. In order to examine male students' perceptions of violence against women, a survey was conducted with 200 male students studying at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University in 2016 and the students' age, monthly income, parental occupation, etc. The relationship between demographic characteristics and attitudes towards violence against women was investigated.

Keywords: Violence, Violence Against Women, Types of Violence Against Women, Male University Students.

GİRİŞ

Şiddet, toplumsal bir gerçeklik olmasının yanı sıra toplumsal bir sorundur. Bireyin fiziksel ve ruhsal yönden zarar görmesine neden olan baskı, güç ve zorlama içeren eylemlerdir. Hem bireysel ve hem de grup tarafından uygulanan hareketler olarak tanımlanan şiddet, tüm toplumlarda vardır ve çeşitli mekanizmalarla üretilmektedir (Sallan Gül ve Alican, 2011: 7). Şiddet, bireylerdeki bedensel ve psikolojik hasarları gözle görülemeyen fakat açık bir şekilde hissedilen baskı ve eylemler olarak da nitelendirilmektedir (Erten ve Ardalı, 1996: 143). Şiddet geçmişten günümüze bütün toplumların yaşadığı bir sorundur. Ülkemizde de yaşanan şiddet olgusu, toplumsal yapıdan kaynaklanan özelliklerden (geleneksel kalıplar, normlar vb.) dolayı içselleştirilmekte ve meşru kılınmaktadır.

Son yıllarda bireysel şiddet, tüm ülkelerin herhangi bir şekilde karşılaştıkları önemli bir toplumsal sorundur. Dünya Sağlık Örgütü, kadınların dünyada bireysel şiddete en fazla maruz kalan kesim olduğunu belirtmektedir (WHO, 2002). Ülkemizde de şiddete maruz kalan farklı kesimler olmasına rağmen en çok maruz kalanlar kadınlar olmaktadır. Ülkemizde eşi ya da beraber olduğu kişilerden fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların, %42,8'i Orta Anadolu Bölgesi'nde yaşamaktadır (TÜİK, 2014). Çalışma sahamız olan Nevşehir ili de bu bölgede yer almaktadır.

Şiddet olayları toplum gündemine ise kadın cinayetleri ile gelmektedir (Öztunç, 2017: 3). Kitle iletişim araçlarıyla şiddet her gün açık ve örtük bir biçimde sunulmaktadır. Şiddet haberleri açık bir şekilde şiddeti sunarken, dizi, film ve reklamlar izleyicinin farkına varmadığı örtük bir şekilde kadına yönelik şiddeti sunmaktadır. Bu durumda şiddet olağanlaşmakta, kadına

yönelik şiddete ise alışılmakta ve normal karşılanmaktadır (Ünlü vd., 2009: 95). Kadına yönelik şiddet algısı yaşanan toplumun kültürüne, mevzuatına, eğitimine ve sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir (Subaşı ve Akın, 2003: 6).

Araştırma nicel araştırma yöntemi olup betimleyici bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Üniversitede okuyan erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddet algıları çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada değinilen hususlar, erkek öğrencilerin şiddeti tanımlama ve kadına yönelik şiddete ilişkin algı ve tutumlarıdır.

1.Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, Birleşmiş Milletlerin (BM) 1993'te kabul edilen "Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge'nin" ilk maddesinde; "Kadınlara yönelik, şiddet ister kamusal ister özel hayatta olsun tehdit etme, zorlama ve özgürlükten keyfi olarak yoksun bırakma dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya acı verme sonucu doğuran veya bu sonucu doğurması muhtemel olan, cinsiyete dayalı her türlü şiddet eylemi anlamına gelir." şeklinde tanımlanmaktadır (BM, 1993).

Kadına yönelik şiddet, kadınların cinsiyetine bağlı olarak özel ve kamusal alanda fiziksel, psikolojik, cinsel anlamda zarar gören ya da görme ihtimali olan her türlü eylemi içerir (Gül, 2013: 17). Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayalı, kadına zarar veren, inciten, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanabilecek, bireysel yaşamında, aile hayatında ya da toplum içerisinde kadına baskı kurulması ve özgürlüğünün keyfi olarak engellenmesine sebep olan davranışlardır (Subaşı ve Akın, 2003: 231). Kadına yönelik şiddet, bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası düzeyde geniş kapsamlı, güç kullanımına bağlı çeşitli faktörlerin dahil olduğu çeşitlilik arz eden pozitif ya da negatif yönde birlikte değişimlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Uluocak vd., 2014: 13).

Kadına yönelik şiddet olgusu, genellikle fiziksel şiddet ile özdeşleştirilmektedir. Yapılan çalışmalar ise kadınların çoğunlukla yakın ilişki kurduğu bireylerden, aile üyelerinden özellikle de eşlerinden şiddet gördüklerini ortaya koymuştur. Fiziksel şiddetin yanı sıra kadınlar, diğer şiddet türlerine de maruz kalmışlardır (Uluocak vd., 2014: 18).

2. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Kadına yönelik şiddet, kadınların bedensel, psikolojik, cinsel, ekonomik anlamda temel insan haklarını ve özgürlüklerini ihlal eden önemli bir toplumsal sorundur (Acar, 2013: 196). Kadına yönelik şiddet olgusunu fiziksel şiddet, ruhsal şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet olarak dört farklı şekilde değerlendirilmektedir (WHO).

2.1. Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, güç kullanarak herhangi bir bedensel zarar vermeye yönelik davranışların tümüdür (Harcar, vd., 2008: 54). Fiziksel şiddet, vurma, tokat atma, kolunu bükme, vücuduna zarar verme, tekme atma, saçını çekme vb. eylemlerdir. Bu şiddet türü, yapılan çalışmalara göre şiddetin en görünür halidir (Jansen vd., 2009). Fiziksel şiddet, bedensel güce dayalı olan ve bedene yönelik eylemlerdir. Amaç genellikle korku vermek ve acı yaşatmaktır. Bu şiddet türü bedensel yaralamalar ve cinayetle sonuçlanabilecek geniş bir yelpazede görülür (Adak, 2000: 184).

Fiziksel şiddet kadınlar üzerinde pek çok olumsuz etki yaratmaktadır. Bunlar, kendini değersiz hissetme, anksiyete, öz benliğini yitirme ve kaygı olarak kendini göstermektedir (Yıldırım, 1998: 19).

Şekil 1: Türkiye'de Fiziksel Şiddet Yaşamış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi

Kaynak: (TÜİK, 2014).

Şekil 1'de görüldüğü üzere Türkiye'de eşi veya beraber olduğu kişi(ler)den fiziksel şiddete maruz kalmış kadınların bölgeler bazında yüzdelik oranları verilmiştir. Orta Anadolu Bölgesi %42,8 ile fiziksel şiddetin yoğun olarak görüldüğü bölgedir. Fiziksel şiddetin yoğun olarak görüldüğü ikinci bölge ise %42,2 ile Batı Anadolu Bölgesi'dir. %26,8 ile bu şiddet türünün en az yaşandığı bölge Doğu Karadeniz'dir. Fiziksel şiddetin Türkiye ortalaması ise %35,5'tir.

Hayatının herhangi bir döneminde bedensel şiddete uğramış kadınların yerleşim yeri bakımından oranına bakıldığında kırdaki kadınların %37,5, kentte yaşayan kadınların da %35'i bu şiddet türüne maruz kalmaktadır (TÜİK, 2014).

2.2. Kadına Yönelik Psikolojik/ Duygusal Şiddet

Kadına yönelik şiddet türlerinden biri olan duygusal şiddet, kadını küçük görme, olumsuz ithamlarda bulunma, bağırma, eleştirme, emir verme, kontrol altına alma, lakap takma, surat asma gibi davranış şekillerini içerir (Uluocak vd., 2014: 20). Psikolojik şiddet, duygusal saldırı, kasıt ve ceza içermekte, içerisinde yoksunluk ve ihmali de barındırmaktadır (Harcar vd., 2008:54). Bu şiddet türü, fiziksel şiddet gibi görünürde iz bırakmadığı için şiddet olarak algılanmamaktadır (Uçar, 2003: 215). Cinsel şiddet, ortaya çıkarılması güç bir şiddet türüdür. Bunun sebebi ataerkil toplum yapısı içerisinde namus ya da şeref kavramlarının kadına yönelik bakışı etkilemesidir (Uluocak vd., 2014: 21).

Şekil 2: Türkiye'de Psikolojik/ Duygusal Şiddet Yaşamış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi

Kaynak: (TÜİK,2008).

Türkiye’de eşi veya beraber olduğu kişi(ler)den psikolojik/ duygusal şiddete uğramış kadınların oranının Şekil 2’de verilmiştir. Batı Anadolu Bölgesi’nde psikolojik şiddet oranı %54,3’tür. Orta Anadolu Bölgesi %49,7 ile bu şiddet türünün yoğun olduğu ikinci bölgedir. Psikolojik şiddet yoğunluğunun en düşük olduğu bölge %35,2 ile Doğu Marmara’dır.

2.3. Kadına Yönelik Cinsel Şiddet

WHO’ya göre cinsel şiddet, bireyden cinsel yarar veya güç sağlama girişimidir (WHO, 2019). Kadına yönelik cinsel şiddet, kadının kendi isteği dışında ilişkiye zorlamak, sözlü ve fiili olarak kurulan taciz, tecavüz eylemleridir. Cinsel şiddet türünde, cinsellik cezalandırma yöntemi olarak kullanılan eylemleri içerir (Adak, 2000: 184-185).

Şekil 3: Türkiye'de Cinsel Şiddet Yaşamış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi

Kaynak: (TÜİK, 2014).

Şekil 3'te Türkiye'de eşi veya beraber olduğu kişi(ler)den cinsel şiddete maruz kalmış kadınların bölgeler bazında yüzdeleri verilmiştir. Cinsel şiddete maruz kalmış kadınların yoğun olduğu bölge, %16,2 ile Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz %9,9 ile en düşük orana sahip bölgelerdir. Bu şiddet türünün Türkiye ortalaması %12'dir.

Hayatının herhangi bir döneminde, cinsel şiddete görmüş kadınların yerleşim yeri bakımından oranı incelendiğinde kırdan yaşayan kadınların %11,9'u, kentte yaşayan kadınların da %12'si bu şiddet türüne maruz kalmaktadır (TÜİK, 2014).

2.4. Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik şiddet türlerinden bir diğeri olan ekonomik şiddet, kadının çalışmasına engel olmak ya da kadını çalışmaya zorlamak, kadınların çalışma hayatlarından elde ettikleri gelire el koymak, mirasa dahil etmemek, boşandıktan sonra nafaka ödememe gibi eylemleri içermektedir (Kırkbeşoğlu vd., 2014: 33). Ekonomik şiddet, kadının emek değer, güç ve para varlıklarına, karar verme hakkına engel olmaktır. Kadınların gelecekteki ekonomik güvencelerini ortadan kaldırmaya yönelik davranışlardır (Kaya, 2014: 172).

Şekil 4: Türkiye'de Ekonomik Şiddet Yaşamış Kadınların Bölgelere Göre Yüzdesi

Kaynak: (TÜİK, 2008).

Şekil 4'te Türkiye'de eşi veya beraber olduğu kişi(ler)den ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların bölgeler bazında yüzdeleri verilmiştir. Doğu Marmara Bölgesi %28,2 ile ekonomik şiddetin yoğun olarak yaşandığı bölgedir. Bu oran ekonomik şiddet kapsamında değerlendirildiğinde, kadının çalışmasına rağmen gelirinin elinden alındığı, gelirden mahrum edildiği, kadının mağduriyetine sebep olduğunu söylemek mümkündür. %27,8 ile ekonomik şiddetin yoğun olarak yaşandığı ikinci bölge de Batı Anadolu Bölgesi'dir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi %13,9 ile bu şiddet türünün en az yaşandığı bölge olduğu göze çarpmaktadır.

Ekonomik şiddete maruz kalmış kadınların ülke bazındaki ortalaması %23,4'tür. Hayatının herhangi bir döneminde bu şiddet türüne maruz kalmış kadınların yerleşim yeri bakımından oranına bakıldığında kentte %26,6 ile Türkiye ortalamasının üzerinde bir orana sahiptir. Kırdan ise bu oran %13,9 ile ortalamadan oldukça altındadır.

3. Çalışmanın Yöntemi

Araştırma nicel bir araştırma yöntemi olup betimleyici bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın hipotezleri şu şekildedir: Erkek öğrenciler tarafından şiddet, fiziksel olarak algılanmaktadır. Erkek öğrenciler, diğer şiddet türleri olan psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddeti şiddet olgusu olarak algılamamaktadır. Ataerkil toplum yapısı, kadına yönelik şiddet algısını etkilemektedir.

Türkiye'de kadına yönelik fiziksel şiddet uygulama oranlarına bakıldığında Orta Anadolu Bölgesi %42,8 ile birinci sıradadır. Araştırma sahası olan Nevşehir ili de bu bölgede yer almaktadır. Bu çalışmada kadına yönelik şiddet sorunu, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde okuyan erkek öğrenciler, basit tesadüfi örneklem yoluyla seçilerek öğrencilere anket çalışması uygulanmıştır. Farklı fakülte ve bölümlerde okuyan 200 erkek öğrenci ile yüz

yüze görüşülerek veriler toplanmıştır. Erkek öğrencilerin şiddete ve kadına yönelik şiddete bakış açıları ve tutumlarına ilişkin veriler yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın veri toplama aşamasında “sosyo-demografik özellikler soru formu”, “şiddet tanımlama formu” ve “kadına yönelik şiddet tutumları formu” kullanılmıştır. Sosyo-demografik özellikler formu, öğrencilerin demografik özelliklerini inceleyen formdur. Şiddet tanımlama formu, kadına yönelik şiddet tutumlarını içeren önermelerin bulunduğu formdur. Verilerin analizinde SPSS Statistic programı kullanılarak analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda da şiddet ve kadına yönelik şiddet algı ve tutum değerlendirmeleri yapılmıştır.

4. Bulgular

Araştırma grubuna dahil olan üniversite okuyan erkek öğrenciler ile yapılan anket çalışması sonucunda veriler, erkek öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve şiddet türleri ile kadına şiddet algı ve tutumlarının analiz edildiği tanımlayıcı bulgular yorumlanmaya çalışılmıştır.

4.1. Sosyo-demografik Özellikler

Araştırma grubundaki erkek öğrencilerin okudukları bölüm, yaş, ikamet edilen yer, mezun olunan lise, barınma biçimleri, anne-baba meslekleri, anne-baba birlikteliği, anne-baba eğitim durumu, aylık gelire dair bilgiler yer almaktadır. Sosyo-demografik özelliklere sahip bu nitelikler tek tek incelenerek verilmiştir.

4.1.1. Erkek Öğrencilerin Okudukları Bölümler

Öğrencilerin okudukları bölümler ve bölümlere dağılım Şekil 5’te sunulmaktadır. Farklı fakülte ve bölümlerde okuyan erkek öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır.

Şekil 5: Öğrencilerin Okudukları Bölümler ve Bölümlere Dağılımları

Araştırma grubundaki erkek öğrencilerin %6,5'i Alternatif Enerji Kaynakları bölümünde okumaktadır.%4,0 Arkeoloji, %0,5 Bilgisayar bölümü, %4,5 Büro Yönetimi, %3,0 Çağdaş Türk Lehçeleri, %7,0 Çevre Mühendisliği, %1,5 Edebiyat,%4,0 Grafik, %10,0 İktisat,%4,0 İlahiyat, %7,0 İşletme, %3,5 Kamu Yönetimi, %1,0 Mekatronik Mühendisliği, %4,0 Muhasebe, %7,5 Pazarlama, %7,0 Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, %3,0 Sosyoloji, %8,5 Tarih, %1,5 Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik, %12,5'i ise Turizm bölümünde eğitim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ise 20 ve 24 yaş arasında değişmektedir.

4.1.2. Erkek Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise verileri Şekil 6'da gösterilmektedir. Eğitimin her aşamasında şiddetle karşılaşabilecek olan birey, iyi bir eğitim ile yetiştirildiğinde şiddete karşı farkındalık düzeyi de artırılabilir.

Şekil 6: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türü

Araştırmaya katılan öğrencilerin %32,5'i Düz lise mezunu, %37,5'i Meslek lisesi mezunu, %22'si Anadolu/fen lisesi mezunu, %8'i İmam-hatip lisesi mezunudur.

4.1.3. Ebeveynlerin Eğitim Durumu

Katılımcıların anne-baba eğitim durumlarının analizi Şekil 7'de verilmiştir.

Şekil 7: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Eğitim Durumu

Annelerin eğitim durumları incelendiğinde, %49'u ilköğretim, %31,5'i ortaöğretim, %9,5'i yükseköğretim, %6'sı okuma-yazma bilmiyor olarak belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyinin yarısından fazlasının ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde olması çocukların gelişme ve öğrenme dönemlerinde okul öncesinde aile içinde alınan eğitim bu konuda son derece önemlidir. Şiddet türlerine ve kadına yönelik şiddete dair farkındalık oluşturmada da ebeveynlerin eğitim düzeyleri etkili olabilmektedir.

Babaların eğitim durumları değerlendirildiğinde, %36,5 ilköğretim, %40,0 ortaöğretim, %19,5 yükseköğretim, %1,5 okuma-yazma bilmiyor olarak belirlenmiştir. Baba ve anne eğitim durumlarının karşılaştırılması yapıldığında ataerkil toplumsal yapının etkileri babaların eğitim seviyelerinde görülmektedir. Yine de eğitim seviyesi olarak ortaöğretim ve ilköğretim seviyesinin yüksek çıkması da eğitim oranının düşük olduğunu göstermektedir.

4.1.4. Ebeveynlerin Meslek Durumu

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebeveynlerinin meslek dağılımı Şekil 8'de verilmiştir.

Şekil 8: Öğrencilerin Ebeveynlerinin Meslek Dağılımları

Öğrencilerin anne mesleğinin oranına bakıldığında, %5'i işçi, %6,5'i memur, %79'u ev hanımı, %4'ü ise emeklidir. Ev hanımı olan annelerin oranın yüksekliği erkek egemen toplumsal yapının kadının iş hayatındaki varlığına engel teşkil ettiğini söylemek mümkündür. Ev hanımı anne sayısındaki yüksekliğinin çocuğun eğitiminde ve sosyalleşmesinde annenin önemi düşünüldüğünde sonuçlar düşündürücü olmaktadır.

Baba meslek oranına bakıldığında, %21,5'i işçi, %8'i işsiz, %13,5'i memur, %24'ü emeklidir. Babaların ve annelerin meslek ve yüzde oranları kıyaslandığında ataerkil toplumsal yapının etkilerini sayısal olarak da görmüş olmaktadır.

4.2. Tanımlayıcı Bulgular

Şiddet tanımlama formunda yer verilen sorular ve öğrencilerin şiddet eylemlerine yönelik algı ve farkındalıkları Çizelge 1'de sunulmuştur.

Çizelge 1: Erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddet eylemlerini algılama özelliklerine ait bulgular

Şiddet Tanımlama Formu*	Evet (%)	Hayır (%)
“Daha önce kadına yönelik şiddetle ilgili eğitim programına katıldınız mı?”	28,6	71,4
“Tercih şansınız olsaydı karşı cinsten olmayı ister miydiniz?”	7,1	92,9
“Tercih şansınız olsaydı çocuklarınızın cinsiyetinin kız olmasını ister miydiniz?”	66,8	33,2
“Bugüne kadar herhangi birine şiddet uyguladığınız oldu mu?”	42,3	57,7
“Bugüne kadar ebeveynlerinizden şiddet gördüğünüz oldu mu?”	36,2	63,8
“Bugüne kadar ebeveynleriniz arasında şiddete tanık oldunuz mu?”	26,00	74,00

***Kaynak:** (Kanbay vd., 2012) ve (Kurt vd., 2017).

Öğrencilerin %71,4’ü daha önce kadına yönelik şiddetle ilgili bir eğitim programına katılmamıştır. Erkek öğrencilerin %92,9’u tercih şansınız olsaydı karşı cinsten olmak ister miydiniz? sorusuna “hayır”; %33,2’si ise tercih şansınız olsaydı çocuklarınızın cinsiyetinin kız olmasını ister miydiniz sorusuna “hayır” yanıtını vermiştir. Bugüne kadar; öğrencilerin %42,3’ü herhangi birine şiddet uygulamış, %36,2’si ebeveynlerinden şiddet görmüş ve %26’sı ebeveynler arasındaki şiddete tanık olmuştur.

Öğrencilerin çoğunluğunun kadına yönelik şiddet ile ilgili eğitim programına katılmamış olmaları dikkat çekicidir. Çünkü üniversitelerde bu tarz programlara fazlaca yer verildiği düşünüldüğünde erkek öğrencilerin de katılımının sağlanması önemli bir husustur. Ayrıca erkek öğrencilerin karşı cinsten olmak istememeleri de başka bir dikkat çekici konudur. Kız çocuk isteme oranları da diğer oranlara göre yüksek çıkmıştır. Bu konuda kendilerinin karşı cinsten olmayı istememeleri fakat kız çocuk istemeleri egemenlik alanlarının kendilerine ait olmasını istemeleri olarak yorumlanabilir. Bir diğer dikkat çekici husus öğrencilerin başka birine şiddet uygulamış olmalarıdır. Bu da şiddet uygulayan bireylerin bu eylemleri tekrarlayabilecekleri anlamına gelmektedir. Yine aynı şekilde ebeveynlerinden şiddet görenlerin sayısı da azımsanamayacak derecededir. Bu bağlamda şiddet öğrenilen bir durumdur ve ailesinde kendisine ya da başka birine şiddet uygulanan bireyin de şiddet uygulayabileceği düşünülebilir.

Bir diğer tanımlayıcı bulgu olan, bazı eylemlerin şiddet olarak algılanıp algılanmama durumuna yönelik analiz sonuçları Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Öğrencilerin Bazı Eylemleri Şiddet Olarak Algılanıp Algılanmama Durumu

Örnekleme oluşturan erkek öğrencilerin kadına şiddet olarak algıladıkları eylemler yüzdelik olarak değerlendirildiğinde; tokat atmak (%72,4), cinsel ilişkiye zorlamak (%71,4), tehdit etmek (%65,3), odadan, evden, arabadan atmak (%63,8), Alay etmek, küçümsemek, aşağılamak, azarlamak (%54,1), aldatmak (%52,6), Sesini yükselterek konuşmak (%41,8), Arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek (%37,2), giyimine karışmak (%35,7), Karşı cinsten biriyle konuştuğunda sinirlenmek (%34,2), kıskanmak (%32,7), İstenilmeyen davranış yapıldığında soğuk davranmak (%31,1), önemli kararlarda fikir almamak (%30,1) ve Sürekli nerede olduğunu ve ne yaptığını sorgulamak (%28,6) şeklinde sıralanmaktadır.

Yukarıda farklı şiddet türlerine yönelik eylemler verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdiği cevaplar yorumlandığında şiddet türlerine dair anlamlı bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Fiziksel şiddete dair verilen eylemler şiddet olarak algılanırken psikolojik şiddete dair verilen eylemlerin yüzdeleri düşmektedir. Aynı şekilde ekonomik şiddet ve cinsel şiddete dair verilen eylemler içinde bu şiddet türlerinin şiddet olarak algılanmadıkları görülmektedir. Şiddet türlerine dair bilgi düzeylerinin düşük olması ve şiddeti sadece fiziksel şiddet olarak algılamaları da kadına yönelik şiddete dair algı ve tutumlarını da etkilemektedir. Bu anlamda da şiddetin hala görünürlük bakımından fiziksel şiddet olarak algılandığı, diğer şiddet türlerine yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kadına yönelik şiddet ile ilgili önermelere katılıp katılmamama oranları Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2: Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Önermelere Katılıp Katılmamama Oranları

Kadına Yönelik Şiddet Tanımlama Formu*	Katılıyorum (%)	Katılmıyorum (%)
“Kadına yönelik şiddetin varlığı beni rahatsız eden bir durumdur.”	90,8	9,2
“Kızını dövmeyen dizini döver çok gerçekçi bir atasözüdür.”	49,5	50,5
“Kimi durumlarda şiddet uygulamak bir çözüm yolu olabilir.”	37,8	62,2
“Şiddet gören bir kadın bu durumu başkaları ile paylaşmamalıdır.”	30,1	69,9
“Erkeğin kadına şiddet uygulaması için geçerli sebepler olabilir.”	40,8	59,2
“Kadın erkeğin kontrolü altında olmalıdır.”	53,6	46,4
“Kocandır hem sever hem döver mantığına inanırım.”	22,4	77,6
“Kadınların her türlü iş kolunda çalışmasını doğru bulmuyorum.”	52,00	48,00
“Kadın eve kocasından önce gelmelidir.”	62,8	37,2
“Erkekler kadınlardan daha çok eğitim görmelidir.”	33,2	66,8
“Kadın bir yere gideceği zaman eşinden izin almalıdır.”	80,6	19,4
“Kadın erkek eşitliğine inanırım.”	75,00	25,00
“Çocukların bakımı erkekten ziyade kadının öncelikli görevidir.”	65,3	34,7
“Erkeklerin ev işi yapması gerekmez.”	31,1	68,9
“Aldatmak şiddet sayılmaz.”	25,5	74,5
“Aile reisinin erkek olması gerekir.”	68,9	31,1
“Evi geçindirmek erkeğin görevidir.”	70,4	29,6
“Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.”	56,6	43,4
“Kadın elindeki parayı istediği gibi harcayabilmelidir.”	49,5	50,5
“Kadının eşinden fazla para kazanması doğru değildir.”	27,00	73,00
“Kadın söz dinlemiyorsa erkeğin onu dövmesi sorunu çözebilir.”	24,00	76,00
“Evlilik yürümüyorsa çocuk yapmak sorunu çözebilir.”	36,7	63,3
“Kimi durumlarda bir tokat atmanın sakıncası olmaz.”	34,7	65,3
“Tartışma anında öfke nedeniyle şiddet normaldir.”	31,6	68,4
“Alkollü bir erkeğin eşini dövmesi affedilebilir bir durumdur.”	17,9	82,1
“Kadın söz dinlemiyorsa baskı altına alınması gerekir.”	44,9	55,1
“Kızlar kesinlikle ailelerinin istedikleri kişi ile evlendirilmelidir.”	17,3	82,7
“Kadın kocasına karşılık vermemelidir.”	40,8	59,2

“Ufak tartışmalar evin tadı tuzudur.”	75,00	25,00
“Kimi durumlarda kadına bağırarak normal bir durumdur.”	54,1	45,9
“Kadının açık giyim tarzı tacize uğraması için bir sebeptir.”	53,6	46,4
“Geç saatlerde dışarıda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.”	40,8	59,2
“Cinsel saldırıya uğrayan kadının bunda kabahati vardır.”	25,5	74,5
“Evlenilecek kişinin bakire olması gerekir.”	70,4	29,6

***Kaynak:** (Kanbay vd., 2012) ve (Kurt vd., 2017).

Kadına yönelik düşünceler ile ilgili tabloda verilen önermelerde erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddetin varlığından rahatsız olduklarına dair verdikleri yanıtın oranı yüksek çıkmıştır. Yani öğrenciler bu konuya yönelik duyarlılık göstermektedirler. Fakat kimi durumlarda şiddet uygulamanın çözüm yolu olabileceğini düşünmeleri de bu duyarlılığa dair şüphelerde barındırmaktadır. Sorun her ne olursa olsun çözüm yolu olarak şiddetin görülmesi ki bu öğrencilerin yükseköğretim seviyesinde eğitim alıyor oluşları ve bu cevabı vermeleri düşündürücüdür.

Kadınların şiddet görmeleri durumunda bu durumu kimseyle paylaşmamaları gerektiğini düşünen erkek öğrencilerin de hala ataerkil düzende ev içi sırların devam etmesi gerektiğini düşündüğünü gösterir. Kadının erkeğin kontrolü altında olması gerektiğini düşünen öğrencilerde yüzdelik dilimin yarısını kapsamaktadır. Kadınların her türlü iş kolunda çalışmasını doğru bulmayanların oranı da yarıdan fazladır. Bu anlamda iş hayatında toplumsal cinsiyet rolleri varlığını sürdürmektedir. Kadınların bir yere gideceği zaman eşinden izin almalıdır önermesine büyük bir çoğunluk katılmakta ve bu da kadınların kendi bireysel özgürlüklerine bir engel olarak görülebilmektedir ki izin alma konusunda yetişkin bireylerin kendilerine bırakılan ve bireysellikleriyle ilgili bir karardır. Çocukların bakımı konusunda ise kadınların öncelikli görevi olarak görülmesi ataerkil toplumsal düzene ait bir algılayış biçimi olarak görülebilir.

Aile reisinin erkek olması gerekir önermesi için verilen yüksek cevaplar da yine ataerkil düzenin bir uzantısıyla yetişmiş bireylerin görüşleri olarak verilebilir. Buna ek olarak erkeğin görevi evi geçindirmektir ifadesi için de verilen cevapların yoğunluğu için de kadınların iş ve eğitim hayatında da ikinci plana itilmek istendiğinin göstergesidir. Fakat kadının eşinden fazla para kazanması doğru değildir önermesine katılmayanlarında yüzde oranı fazla olmaktadır. Burada da kafa karıştırıcı bir şekilde para işin içine girdiğinde görüşlerin değişebilmesi olasılığı mı var? sorusu akıllara gelmektedir.

Kadın söz dinlemiyorsa erkeğin dövmesi sorun çözebilir önermesine verilen katılmıyorum cevapları yine şiddetin sadece fiziksel olarak algılandığının bir göstergesidir. Tokat atmanın sakıncasının olmaması önermesi için verilen cevaplarda yine şiddetin fiziksel algılanmasının göstergesidir. Kadın söz dinlemiyorsa baskı altına alınmalıdır önermesi yarıya yakın bir oranda verilen katılmıyorum cevabı psikolojik şiddetle ilgili bir önermedir. Bu şiddet türüne dair farkındalığın gelişmemiş olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda bağırmanın şiddet olarak algılanmaması da psikolojik şiddetin farkında olunmadığının göstergesidir.

Kadının açık giyim tarzı ve geç saatlerde dışarıda olması tacize uğraması için bir sebep olabilir önermelerine yarıya yakın “katılıyorum” cevabı varken, cinsel saldırıya uğrayan kadının bunda kabahati vardır önermesinde yüksek oranda “katılmıyorum” cevabının ortaya çıkması cinsel saldırının sebebinin kadın olarak görülmemesi, diğer iki madde arasındaki ikilemi de ortaya koymaktadır. Evlenilecek kişinin bakire olması gerekir önermesine katılanların çoğunlukta oluşları ise ataerkil toplumun kadına atfettiği başka bir olgu olan “namus” olgusunun devam ettirilmek istendiğinin göstergesidir. Ki bu durumda kadınlar, cinsel özgürlük alanında hem erkek egemen toplumsal yapı hem de erkekler tarafında baskı altında bulunmaktadır.

SONUÇ

Şiddet, çok boyutlu ve evrensel bir olgudur. İnsanlığın var olduğu zamandan günümüze kadar sürekliliğini koruyup gelmiştir. Her toplumda ve her zaman var olmuş olması demek ise şiddetin varlığının gelecek zamanlarda da sürüyor olabileceğinin bir göstergesidir. Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarlarla sonuçlanması muhtemel olan toplum içinde ya da özel yaşamında baskı uygulanması ya da özgürlüklerinin kısıtlanmasına yönelik yapılan davranışlardır. Kadına yönelik şiddet, kadınların en yakınlarından olan babası, eşi, abisi, amcası gibi akraba ve sevgili, arkadaş tanıdıkları tarafından uygulanmaktadır.

Bu çalışmada, üniversite okuyan erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında erkek öğrencilerin kadına yönelik şiddetle ilgili algılarını incelemek üniversite okuyan 200 erkek öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş, bölüm, aylık gelir, anne-baba mesleği vb. demografik özellikleri ile kadına yönelik şiddet tutumları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Aynı zamanda şiddet türlerine yönelik bilgi düzeyleri ile farkındalıkları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular, araştırmanın hipotezlerini doğrular niteliktedir. Bu kapsamda araştırmaya katılan erkek öğrenciler şiddet eylemi olarak, fiziksel şiddeti algılamaktadırlar. Kadına yönelik şiddetin varlığının rahatsız edici bir durum olarak algılanma oranı yüksek çıkmasına rağmen, kimi durumlarda şiddet uygulamanın çözüm olarak görülme oranı da az değildir. Erkeğin kadına şiddet uygulaması için geçerli sebebin olma oranı da yarıya yakın çıkmıştır. Bu kapsamda erkek öğrencilerin şiddet eylemi olarak sadece fiziksel şiddeti algıladıklarını söylemek mümkündür. Yapılan çalışma sonucunda erkek öğrencilerin psikolojik şiddet eylemlerini içeren davranışların farkında olmadıklarını söylemek mümkündür. Kadın söz dinlemiyorsa baskı altına alınmalıdır önermesi yarıya yakın bir oranda verilen katılıyorum cevabı psikolojik şiddetle ilgili bir önermedir. Bu şiddet türüne dair farkındalığın gelişmemiş olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda bağırmanın şiddet olarak algılanmaması da psikolojik şiddetin farkında olunmadığının göstergesidir. Kadının açık giyim tarzı ve geç saatlerde dışarıda olması tacize uğraması için bir sebep olabilir önermelerine yarıya yakın “katılıyorum” cevabı verilmiştir. Evlenilecek kişinin bakire olması gerekir önermesine katılanların çoğunlukta oluşları da erkek öğrencilerin cinsel şiddet eylemlerini şiddet olarak algılamadıklarını söylemek mümkündür. Evi geçindirmenin erkeğin görevi olduğuna katılanların yüzdesi fazla çıkmıştır ve erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır önermesine verilen katılıyorum cevabı da yarıdan yüksek çıkmıştır. Ekonomik şiddete yönelik verilen önermelere katılıyorum cevapları da yüksek çıkmıştır.

Bu konuda üniversite okuyan erkek öğrencilerin diğer şiddet türlerine dair bilgi düzeylerinin de düşük olduğunu söylemek mümkündür. Kadına yönelik şiddet ile ilgili öğrencilerin algı ve tutumları hususunda ataerkil toplumsal yapıya ait değerlere sahip olarak kadına yönelik şiddete dair sadece fiziksel şiddeti, şiddet eylemi olarak anlamlandırmaktadırlar.

Sonuç olarak, şiddetin sadece fiziksel şiddet eylemi olarak algılanması, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddet kavramlarının bilinmediği ve bunların doğal bir süreç olarak algılandığı görülmektedir. Bu sebeple bu şiddet türlerinin de açıklanması ve toplumsal farkındalığın artırılması gerekmektedir. Şiddetin geleneksel toplum düzeninin de ataerkil yapılarla meşrulaştırılmasının önüne geçecek düzenlemelerin yapılması önemlidir. Şiddetin uygulanmasına sebep olan çeşitli faktörler ortaya konulmalı ve bu alanda caydırıcı yasalar çıkarılması için kamusal alanda da düzenlemelerin artırılması sağlanmalıdır. Şiddetin bütün çeşitlerini dair bilgilendirici eğitim yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2000). *Değişen Toplumda Değişen Aile*, Ankara: Siyasal Yayınevi.
- Erten, Y. ve Ardalı, C., (1996). "Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları", Cogito, Sayı. 6-7, Kış-Bahar, s.143-164.
- Gül, S. S. (2013). Türkiye'de Kadın Sığınma Evleri: Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı? Ankara: Bağlam Yayıncılık.
- Harcar, T., Çakır, O., Surgevil, O., & Budak, G. (2008). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. *Toplum ve Demokrasi*, s.51-70.
- Jansen, B.J., Zhang, M., Sobel, K., et al. (2009). Twitter Power: Tweets as Electronic Word of Mouth. *Journal of the American Society for Information Science & Technology*, 60, s.2169-2188.
- Kanbay, Y., Işık, E., Yavuzaslan, M., & Keleş, S. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Görüş ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 107-119.
- Kaya, F., (2014). Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları: Kadına Yönelik Şiddet ve Ev-İçi Şiddet, Editör: Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur, Ankara, Savaş Yayınevi.
- Krug EG et al. World Report on Violence and Health, Geneva; WHO; 2002.
- Kurt, G., Dönmez, S., Eren, Ö., Balcı, E., & Günay, O. (2017). Üç Farklı Disiplinde Okuyan Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İstismar, İhmal ve Aile İçi Şiddet Algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(50), 405-414.
- Öztunç, M. (2017). Kadına Yönelik Şiddetin Yerel Basında Temsili (Sakarya İli Örneği), (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Sallan Gül, S., & Alican, A. (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sığınma Evlerine Yönelik Toplumsal Cinsiyet Eğitim Rehberi (Kadınlar, Yöneticiler ve Paydaşlar İçin)*. Ankara: Cantekin Yayıncılık.
- Subaşı N., Akın A. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

- Uçar, M. A., (2003). Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası. 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Karacık, N. E., & Özbay, D. (2014). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet Çanakkale Örneği ve Çanakkale’de Kadın Hakları Konusundaki Sosyal Hizmet Çalışmalarının Kısa Tarihçesi*. Ankara: Paradigma Kitapevi.
- BM Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi, (1993).
- Ünlü, S. Bayram, N., Uluyağcı, C., Bayçu, U.S. (2013). Kadına Yönelik Şiddet: Tv Dizilerinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Araştırma. Selçuk İletişim, 5 (4), s.95-104.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*. İstanbul: Boyut Kitapları.
- WHO, (2019). Understanding and Addressing Violence Against Women.